

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทศึกษาสำรวจ (Survey Study) เพื่อศึกษาการใช้แหล่งวิทยุการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและตัวอย่างประชากร
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูชีววิทยาที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 10

ตัวอย่างประชากร คือ ครูชีววิทยาที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 10 ในปีการศึกษา 2540 จำนวน 235 คน

การเลือกตัวอย่างประชากรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างประชากรในการตอบแบบสอบถาม ดำเนินการดังนี้ รวบรวมรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ในปีการศึกษา 2540 พบว่า เมื่อรวมทั้ง 8 จังหวัดมีโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 235 โรงเรียน จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยการส่งแบบสอบถามเรื่อง การใช้แหล่งวิทยุการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา ไปยังโรงเรียนเหล่านั้นเพื่อให้ครูชีววิทยาในแต่ละโรงเรียน ๑ ละหนึ่งคนเป็นผู้ตอบ เมื่อรวมทั้งหมด 235 โรงเรียนได้ครูชีววิทยาเป็นตัวอย่างประชากรในการตอบแบบสอบถามจำนวน 235 คน

2. การเลือกตัวอย่างประชากรในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยคัดเลือกตัวอย่างประชากรในการสัมภาษณ์โดยพิจารณาจากผู้ที่ได้คะแนนการใช้แหล่งวิทยุการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา มากที่สุดของแต่ละจังหวัดจังหวัดละ 2 คนเป็นตัวอย่างประชากรในการสัมภาษณ์ เมื่อรวมทั้ง 8 จังหวัดได้ครูชีววิทยาเป็นตัวอย่างประชากรในการสัมภาษณ์จำนวน 16 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียน จำนวนตัวอย่างประชากรครูชีววิทยาในการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์
จำแนกตามจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 10

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนโรงเรียน (โรง)	จำนวนประชากรครู ชีววิทยาในการตอบแบบสอบถาม	จำนวนประชากรครู ชีววิทยาในการสัมภาษณ์
1	กาฬสินธุ์	34	34	2
2	นครพนม	27	27	2
3	มหาสารคาม	34	34	2
4	ยโสธร	19	19	2
5	ร้อยเอ็ด	45	45	2
6	อุบลราชธานี	46	46	2
7	มุกดาหาร	19	19	2
8	อำนาจเจริญ	11	11	2
	รวม	235	235	16

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มี 2 ชุด ชุดที่ 1 แบบสอบถาม เรื่อง การใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา และชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เรื่อง วิธีการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอน

1. แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งประกอบด้วยส่วนที่เป็นคำอธิบายความหมายของคำที่ใช้ในแบบสอบถาม และส่วนที่เป็นคำถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามตอนนี้มีลักษณะเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และระดับชั้นที่สอน

ตอนที่ 2 การใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา แบบสอบถามตอนนี้มี 4 ข้อ ถามเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการประเภทที่เป็นบุคคล สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ((Rating Scale) ที่กำหนดมาตรวัดระดับของการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน 4 ระดับและแบบเติมข้อความ โดยกำหนดคะแนนเพื่อเป็นค่าประจำในแต่ละระดับ ดังนี้

ถ้าตอบว่า ไม่ได้ใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนเลย	ให้ 0 คะแนน
ถ้าตอบว่า ใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง	ให้ 1 คะแนน
ถ้าตอบว่า ใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนเดือนละ 1-2 ครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ถ้าตอบว่า ใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	ให้ 3 คะแนน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรชีวิตวิทยาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เอกสารของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ วารสารของสถาบันการศึกษาในเขตการศึกษา 10 บัญชีแสดงรายชื่อส่วนราชการหรือองค์กรในท้องถิ่น วารสารขององค์กรท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย วารสารสารคดีและหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยากรในชุมชนในเขตการศึกษา 10
- 1.2 สัมภาษณ์ครูชีววิทยา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยากรในชุมชนในเขตการศึกษา 10
- 1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม เรื่อง การใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนประกอบการเรียนการสอน
- 1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
- 1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำไปทดลองใช้กับครูชีววิทยาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรที่แท้จริงจำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของภาษาและสำนวนที่ใช้ทั้งในด้านความถูกต้องและความชัดเจน หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรจริงต่อไป

2. การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา ลักษณะของแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ตอนหนึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และระดับชั้นที่สอน

ตอนที่ 2 วิธีการใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา แบบสัมภาษณ์ตอนนี้ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด ถาม 4 เรื่องคือ 1) วัตถุประสงค์ของการใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนประกอบการเรียนการสอน 2) ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนประกอบการเรียนการสอน

3) ปัญหาในการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอน และ 4) และข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและหลักการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ บทความ และงานวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาวิธีการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา

2.2 ใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและหลักการมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เรื่อง การใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาสาระ ภาษาที่ใช้ ความยาวของข้อความและจำนวนข้อ ตลอดจนความเหมาะสมในการเรียงลำดับข้อความ

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา สำนวนภาษา ลักษณะของคำถาม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิโดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูชีววิทยาที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรในการวิจัยเพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับถ้อยคำและสำนวนภาษาในการสื่อความหมายแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ในขั้นแรกเป็นการเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม และขั้นที่สองเป็นการสัมภาษณ์ รายละเอียดในการเก็บข้อมูลทั้งสองขั้นตอนมีดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม

1.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา และขอหนังสือจากอธิบดีกรมสามัญศึกษาถึงผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูชีววิทยาที่เป็นตัวอย่างประชากร

1.2 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถาม เรื่อง การใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยาไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 จำนวน 235 โรงเรียน และให้ครูชีววิทยาคนใดคนหนึ่งโรงเรียนเป็นผู้ตอบ โดยผู้วิจัยได้เดินทางนำส่งด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และส่งทางไปรษณีย์อีกส่วนหนึ่ง รวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไปจำนวน 235 ฉบับ

1.3 ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามตามเวลาที่นัดหมายไว้ด้วยตนเอง และบางส่วนได้ขอความอนุเคราะห์จากครูชีววิทยาที่เป็นตัวอย่างประชากรให้ส่งแบบสอบถามคืนมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์ รวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับคืนจำนวน 205 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.23 ของแบบสอบถามที่ส่งไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เมื่อได้ตัวอย่างประชากรที่มีการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนมากที่สุดของแต่ละจังหวัดจังหวัดละ 2 คน ผู้วิจัยได้ติดต่อนัดหมายเพื่อขอสัมภาษณ์ โดยติดต่อล่วงหน้าก่อนวันสัมภาษณ์ 2 สัปดาห์ เมื่อถึงวันเวลาที่นัดหมายผู้วิจัยได้เดินทางไปพบตัวอย่างประชากรที่โรงเรียน โดยเข้าพบผู้บริหารเพื่อขออนุญาตก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ สำหรับวิธีการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ปฏิบัติดังนี้

2.1 แนะนำตนเองกับตัวอย่างประชากร

2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์และขอให้ตัวอย่างประชากรแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และขออนุญาตบันทึกเสียง

2.3 ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะที่เป็นธรรมชาติและเป็นกันเอง

2.4 ให้ความสนใจแก่คำตอบทุกข้อ พร้อมจดบันทึกคำสัมภาษณ์โดยละเอียด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยนำมาหาค่าร้อยละของตัวอย่างประชากรที่มีการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน และค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนแต่ละรายการ จากนั้นผู้วิจัยจึงแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

0 หมายความว่า ครูไม่ได้ใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอน

0.01-1.50 หมายความว่า ครูใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนน้อย

1.51-2.50 หมายความว่า ครูใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนปานกลาง

2.51-3.00 หมายความว่า ครูใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนมาก

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีนำคำตอบทุกคำตอบมาวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ ทาค่าร้อยละ จากนั้นนำมาประมวลผลจำแนกออกเป็น 4 ประเด็น คือ วัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนประกอบการเรียนการสอน ขั้นตอนการใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนประกอบการเรียนการสอน ปัญหาในการใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนประกอบการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนประกอบการเรียนการสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย